

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่นักการศึกษาได้ให้ความสนใจทำการค้นคว้าวิจัยเป็นอันมากตลอดมา ระบบการพัฒนาลัทธิสตรและระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ได้รับการวิจัยและพัฒนามาเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง เมื่อก้าวถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาแล้ว ผลงานวิจัยทางการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในทุกระดับ (สังต์ อุทรานันท์ 2527 : 17, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 53) ในศาสตร์แห่งการบริหารการศึกษาก็ได้มีการระบุไว้ว่า งานที่สำคัญงานหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อันได้แก่ อาคารสถานที่ บริเวณ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการการศึกษา โดยคำนึงถึงการพัฒนาปริมาณและคุณภาพของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตอบสนองวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ภิญโญ สาธร 2523 : 357, นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2525 : 18, อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ 2528 : 5-13)

ปัจจุบันระบบหลักสูตรและการสอน ได้ให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละระดับเพิ่มมากขึ้น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและฝึกทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ในศาสตร์แห่งสถาปัตยกรรมนั้นได้จำแนกเป้าหมายหลักของการออกแบบและวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพไว้ 3 ประการ คือ (1) สุนทรียภาพของรูปทรง (Aesthetics) (2) การสื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (Symbolic meanings) (3) การตอบสนองความต้องการทางหน้าที่ใช้สอย (Functions) หรือสรุปความหมายหลักของสภาพแวดล้อมทางกายภาพไว้ได้

2 ประการ คือ (1) ความหมายทางประโยชน์ใช้สอย (2) ความหมายทางด้านอารมณ์

ในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ผ่านมา มักเกิดปัญหาจากการมุ่งสนองแต่ประโยชน์ใช้สอยในเชิงปริมาณแต่เพียงอย่างเดียว วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า "ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางกายภาพไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับระบบคุณค่าที่ยึดถือตามวัฒนธรรมทางจิตใจ แต่มักจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทางวัตถุ ทำให้มีความแตกแยกกันทางสังคมและมีความแตกต่างกันในระบบคุณค่าที่ยึดถือ" (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2526 : 29) ด้วยเหตุที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ และมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นเอง ดังที่ เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) อ้างถึงคำกล่าวของ วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) ที่ว่า "เราปั้นแต่งที่อยู่อาศัยแล้วที่อยู่อาศัยก็ปั้นแต่งเรา" (We shape our dwellings and afterwards our dwellings shape us.) หรือ บัคมินสเตอร์ ฟูลเลอร์ (Buckminster Fuller) นักสร้างสรรค์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลกสถาปัตยกรรม กล่าวไว้ดังนี้ว่า "หากเราออกแบบสภาวะแวดล้อมได้เหมาะสม ก็ย่อมอำนวยโอกาสให้ผู้คนและเด็กได้เจริญเติบโตและพัฒนาไปอย่างปลอดภัย โดยประพจน์ปฏิบัติตนได้สมเหตุสมผลด้วย" (If we design the environment properly, it will permit child and man to develop safely and to behave logically.) (Dale 1972 : 16)

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแต่ละระดับการศึกษา ได้มีการกำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพก็ควรจะเป็นไปเพื่อสนับสนุนเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ โดยยึดตัวผู้ใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นเป็นหลักในการพิจารณา พฤติกรรมของผู้ใช้สภาพแวดล้อมจะถูกกำหนดโดยองค์ประกอบของสรีรวิทยา บุคลิกภาพ และอิทธิพลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2526 : 3) จึงเห็นได้ว่าสิ่งที่ระบบหลักสูตรและการสอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญก็เป็นสิ่งเดียวกับที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องทำหน้าที่ตอบสนอง คือ ตัวผู้เรียน หรือ ผู้ใช้สภาพแวดล้อมนั้นเอง ในระบบการศึกษาไทยเท่าที่ผ่านมา พบปัญหาการจัดหลักสูตร และ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ นิโคลัส เบนเนต ได้เขียนวิพากษ์วิจารณ์ระบบการศึกษาไทยไว้ในประเด็นที่ว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากส่วนกลางนั้นไม่เหมาะสมกับสภาพการนำประโยชน์ไปใช้ในท้องถิ่น นอกจากนี้สถานศึกษายังกลายเป็นสิ่งแปลกแยกในชุมชน ทั้งที่ควรจะเป็นศูนย์กลางและแหล่งวิชาการของท้องถิ่น และยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า การจัดการศึกษาที่พบว่าจำเป็นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายรวมทั้งประเทศไทย ก็ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียนนั่นเอง (Bennet 1977, นิโคลัส เบนเนต แต่ง อรรถผ พงษ์วาท แปล 2518, นิโคลัส เบนเนต แต่ง พิกุล และ รังสรรค์ ณะพรพันธุ์ แปล 2519)

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 ก็ได้เน้นการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นอันมาก เพราะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นชนบททางไกล เกียรติวรรณ อมาตยกุล กล่าวถึงความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า

ความหมายที่น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การศึกษาไทย คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน โดยยึดแนวคิดที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (เกียรติวรรณ อมาตยกุล 2526 : มน.)

ส่วนเป้าหมายและหลักการโดยสรุปของปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียนนั้น อุ่นตายนพคุณ ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนและสังคม ให้ผู้เรียนเป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติให้มีความก้าวหน้า
2. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความสนใจ ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียน เน้นความแตกต่างของเอกลักษณ์บุคคล และสภาพชุมชนที่แตกต่างกัน

3. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และเน้นการลงมือปฏิบัติ

(อุ้นตา นพคุณ 2527 : 93)

เมื่อพิจารณาการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต (Life long education) ได้มีผู้กล่าวถึงหน้าที่ของการศึกษาไว้มากมาย แต่ที่นับว่าสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการของการศึกษานอกโรงเรียนนั้น พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า

การศึกษานั้นมีหน้าที่หลัก 2 ประการ

หน้าที่ที่ 1 คือ หน้าที่ถ่ายทอดศิลปวิทยา หมายถึงการถ่ายทอด รักษา ส่งเสริม
เพิ่มพูนวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนสืบทอดมรดก วัฒนธรรม
ทางวิชาการของมนุษย์ . . .

หน้าที่ที่ 2 คือ หน้าที่ในการชี้แนะให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ถูกต้อง และ
การฝึกฝน พัฒนาตน จนถึงความสมบูรณ์ . . .

(พระราชวรมณี 2530 : 56-58)

และสำหรับผลผลิตของการศึกษานั้น ท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า "คนที่มีการศึกษา
ในความหมายหนึ่งก็คือ คนที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาแล้ว ให้รู้จักแก้ปัญหา ดับทุกข์ ทำตนให้เป็น
สุขได้ แล้วต่อจากนั้นก็แสวงหาความสุขที่ประณีตยิ่ง ๆ ขึ้นไป พร้อมทั้งสามารถเผื่อแผ่
ขยายความสุขแก่ผู้อื่นได้กว้างขวางออกไปด้วย" (พระราชวรมณี 2530 : 78)

ด้วยเหตุที่การจัดการศึกษานอกโรงเรียน มิใช่การศึกษาภาคบังคับ แต่เป็นไปตาม
ความสมัครใจของผู้เรียนเอง การจูงใจให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจ เห็นความ
สำคัญ หรือเกิดศรัทธาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษา เพื่อแสวงหาความรู้อันเป็นการ
ศึกษาเพื่อชีวิต ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น บรรยาภาคหรือการ
จัดสถานแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม เอื้ออำนวย จูงใจให้ประชาชนสนใจที่จะมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมการจัดการศึกษาและบริการในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถส่งผลต่อ
การจัดการศึกษา ดังที่การสอนตามแนวพุทธวิธีได้ระบุไว้ว่า องค์ประกอบหนึ่งของการเกิด

ศรัทธาก็คือ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (สุนทร อมรวิวัฒน์ 2528 : 61)

หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไปสู่ประชาชนทั่วประเทศในภูมิภาค ก็คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ซึ่งได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดลำปาง ภาคกลางที่จังหวัดราชบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดอุบลราชธานี ภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกที่จังหวัดระยอง โดยระบุหน้าที่ความรับผิดชอบไว้สรุปได้ดังนี้

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค เป็นสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ ปฏิบัติการประสานงาน วางแผนการดำเนินงาน และให้ความช่วยเหลือแก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่มีอยู่ในความรับผิดชอบ หรือทำการแทนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดที่ยังไม่มีขึ้น

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2526 : 42-43)

สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จังหวัดระยอง เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นหลังสุด (เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2523) จากการศึกษาเอกสารการประชุมวางแผนต่าง ๆ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปรากฏว่า ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกได้แยกตัวออกมาจาก การปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลางที่มีพื้นที่รับผิดชอบกว้างเกินความสามารถ ประกอบกับสภาพปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง เมื่อรัฐบาลได้ประกาศแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเน้นในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมชนบทมาสู่สังคมเมืองโดยฉับพลัน การว่าจ้างแรงงานเพื่อการอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นเป็น 35,900 คน ในปี พ.ศ. 2534 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก 2530 : 8) หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จึงแตกต่างไปจากหน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคอื่น ๆ คือ ทำงานทั้ง 2 ลักษณะ ในด้านวิชาการและด้านปฏิบัติการ กล่าวคือ (1) วิจัยค้นคว้าทดลอง ติดตามและประเมินผลโครงการ (2) พัฒนาหลักสูตรสำหรับท้องถิ่น อบรม ประชุม สัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอก

โรงเรียน (3) เป็นศูนย์กลางให้บริการด้านวิชาการแก่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (4) สำหรับงานปฏิบัติการ ได้มีการจัดกิจกรรมการศึกษา 3 ประเภท
คือ ให้ความรู้พื้นฐาน ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้และทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้เคยอาศัยห้องสมุดประชาชนจังหวัด
ระยอง และหอประชุมของศูนย์ฯ การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดระยอง เป็นสถานที่ปฏิบัติงาน
โดยกำลังเริ่มโครงการก่อสร้างศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค ที่หาดแม่รำพึง อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง ด้วยเหตุที่เป็นศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคศูนย์ล่าสุด และอยู่ในทำเลที่
เหมาะแก่การจัดประชุมอบรม สัมมนา และพักผ่อนหย่อนใจ หน้าที่ของศูนย์การศึกษาภาค
ตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มจะจัดให้เป็นศูนย์การประชุมของเจ้าหน้าที่กรมการศึกษาออกโรงเรียน
ในโอกาสต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงการประชุมระดับชาติที่อาจจะมีขึ้น

ผู้วิจัยได้รับหน้าที่สถาปนิก ทำการออกแบบการจัดผังบริเวณ และอาคารของศูนย์
การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ในพื้นที่ที่ค่อนข้างจำกัด โดยประมาณ 14 ไร่ ซึ่งต่างจาก
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคอื่น ๆ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทาง
กายภาพของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การวิจัย
ครั้งนี้ต้องอาศัยสหวิทยาการทางด้านการศึกษาและสถาปัตยกรรมผสมผสานกันไป นับเป็น
การมองแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วยมุมมองของการวิจัยทางการศึกษา โดย
มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาออกโรงเรียน เป็น
ปัจจัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการจัดการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อนำเสนอโครงการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากผู้ที่ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดในหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ระหว่างช่วงเวลาเดือนตุลาคม พ.ศ. 2530 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531

2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา มีดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดหมวดหมู่ที่จะศึกษาไว้ดังนี้

2.1.1 อาคารสถานที่ หรือ สถาปัตยกรรม

2.1.2 การออกแบบภายใน หรือ มัลติมีเดีย

2.1.3 บริเวณและการจัดสวน หรือ ภูมิสถาปัตยกรรม

2.1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

โดยจะต้องครอบคลุมเป้าหมายหลักของการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

2.1.5 หน้าที่ใช้สอย

2.1.6 สุนทรียะ

2.1.7 สื่อความหมายทางสัญลักษณ์

2.2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในเชิงวิชาการและไม่ใช่วิชาการ โดยทำการศึกษาจาก

2.2.1 กระบวนการจัดการศึกษา

2.2.2 ปริมาณการจัดการศึกษา

2.2.3 คุณภาพการจัดการศึกษา

2.2.4 การตอบสนองต่อชีวิตและสังคม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) หรือเรียกว่า สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อม และบรรยากาศ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งปวงทางกายภาพ ทั้งที่เป็นสิ่งปรากฏตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จัดหมวดหมู่ที่จะศึกษาไว้ดังนี้

1.1 สถาปัตยกรรม (Architecture) ได้แก่ อาคารที่สร้างขึ้นและการจัดแบ่งห้องหรือพื้นที่ตามกิจกรรมที่จัดขึ้น

1.2 การออกแบบภายใน หรือมัณฑนศิลป์ (Interior design) ได้แก่ การตกแต่งภายในห้องหรือพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีประโยชน์ใช้สอยและความงดงามเหมาะสมกับกิจกรรม

1.3 บริเวณและการจัดสวน หรือภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape architecture) ได้แก่ การจัดแต่งบริเวณให้เป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมกลางแจ้งหรือกลางแจ้ง ทั้งมีต้นไม้และสิ่งประกอบเป็นส่วนประดับให้ร่มเงา ตลอดจนใช้ประโยชน์ได้

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (Utilities) ได้แก่ การจัดแสง สี อุณหภูมิ ความชื้น และการควบคุมเสียง ให้เหมาะสมตามความต้องการของผู้ใช้สภาพแวดล้อมเท่าที่จะสามารถยืดหยุ่นได้

นอกจากประเภทของสภาพแวดล้อมทางกายภาพดังกล่าวมาแล้ว ยังสามารถแบ่งหมวดหมู่ที่จะศึกษาตามเป้าหมายของการจัด ได้ดังนี้

1.5 หน้าที่ใช้สอย (Functions) หมายถึง ประโยชน์ใช้สอยของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกอาคาร ทั้งส่วนโล่งแจ้งหรือพื้นที่อันถูกจำกัด โดยผนัง พื้น หรือฝ้าเพดาน และหลังคา อาจมีได้ทั้งพื้นที่ที่ถูกจัดขึ้นอย่างถาวรตายตัวหรือปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ รวมถึงลักษณะแบบอเนกประสงค์ด้วย

1.6 สุนทรียะ (Aesthetics, Beauty) หมายถึง ความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคลว่าสิ่งที่ได้พบเห็น สัมผัสนั้น มีความสวยงาม ย่อมสัมพันธ์กับระบบคุณค่าที่บุคคลยึดถือ และประสบการณ์เดิมที่บุคคลมีอยู่

1.7 สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (Symbolic meanings) หมายถึง ความหมายที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและการรับรู้ของบุคคลในเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ยึดถือเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์

2. การจัดการศึกษา (Educational management) หมายถึง การปฏิบัติงาน เพื่อให้การศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งที่เป็นเชิงวิชาการ และไม่ใช่เชิงวิชาการ ได้แก่ การจัดอบรม สัมมนา การประชุม สังสรรค์ ฯลฯ จะทำการศึกษาจากกระบวนการและผลการจัดการศึกษาในด้านปริมาณ คุณภาพ และการตอบสนองต่อชีวิตและสังคม

2.1 กระบวนการจัดการศึกษา หมายถึง ปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ให้การศึกษากับผู้รับการศึกษา ทั้งในรูปแบบของการอบรม สัมมนา ประชุม และการสังสรรค์

2.2 ปริมาณการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่ให้ผลในเชิงจำนวนของผู้เข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาทุกลักษณะ ได้แก่ การฝึกอบรม สัมมนา และการประชุม ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 คุณภาพการจัดการศึกษา หมายถึง คุณภาพที่ศึกษาได้จากความพึงพอใจของผู้ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาในด้านสาระประโยชน์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความสัมพันธ์กับสมาชิกอื่น และอาคารสถานที่และบริเวณ

2.4 การตอบสนองต่อชีวิตและสังคม หมายถึง การมีชีวิตที่พึงปรารถนา คือการมีอิสรภาพทั้งภายในและภายนอก จากการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษานอกโรงเรียน จะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนาเพื่อทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นได้
2. ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการออกแบบและวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดระยอง ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย